

INTERNATIONAL JOURNAL OF CREATIVE RESEARCH THOUGHTS (IJCRT)

An International Open Access, Peer-reviewed, Refereed Journal

ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಾಲ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿಗಳು: ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೇಖಾವತಿಯ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕರಣದ ಅಧ್ಯಯನ

¹ಅರುಣ್ ಖಾನಾಪುರ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

²ಡಾ. ಎಂ.ಗೋವಿಂದ ನಾಯ್ಕ ಸಹಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ವಾಣಿಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲೇಜು, ಹೊಸಪೇಟೆ

ಸಾರಾಂಶ

ರೈತರಿಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಜೊತೆಗೆ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಮ್ಮ ಲಾಭದ ಉದ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಗಮನಹರಿಸಿದರೆ, ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ದುರುಪಯೋಗ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಇತರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗದವರಿಗೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಭಾರತೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ವಲಯವು ಕೃಷಿ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಬಹುಪಾಲು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಋತುಮಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ಅವರ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ, ಅವರ ಭವಿಷ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ವಲಯವು ಸರ್ಕಾರಿ-ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಹಣ-ಸಾಲದಾತರ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ವೇಗವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಮತ್ತು "ಸ್ವಯಂ-ಸಹಾಯ" ಎಂಬ ಧೈಯವಾಕ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅಗತ್ಯ-ಆಧಾರಿತ ಹಣಕಾಸು ಒದಗಿಸುವ ಬೆನ್ನಲುಬು ಎಂದು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಈ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲಿಸುವ ಸ್ಪಷ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದೊಂದಿಗೆ ಸಹಕಾರ ರಚನೆಯನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಪದಗಳು:- ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕು, ಸಾಲ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಶೇಖಾವತಿಯ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕರಣದ

ಪರಿಚಯ

ಭಾರತೀಯ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿದೆ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಜೊತೆಗೆ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಮ್ಮ ಲಾಭದ ಉದ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಗಮನಹರಿಸಿದರೆ, ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ದುರುಪಯೋಗ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಇತರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

1904 ರಿಂದ, ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಕೃಷಿ, ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರ, ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು ನಗರ, ಅರೆ-ನಗರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಉದ್ಯಮ. ಅವರು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗಾಗಿ ಸಹಕಾರದ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಹಕಾರ ರಚನೆಯು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಕೆಲಸದ ನೀತಿಗಳು, ಮುಕ್ತ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಮತ್ತು ಕೆಲಸದ ಕ್ರಮಾನುಗತವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸದಸ್ಯರ ಕೈಗೆ ವಹಿಸುವ ತತ್ವವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಅವರು ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲದವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಬ್ಯಾಂಕಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಅದರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ಠೇವಣಿದಾರರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ಅನುಕೂಲಕರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವಿಭಾಗಗಳು, ಸಣ್ಣ ಅಥವಾ ಬಂಡವಾಳವಿಲ್ಲದ ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಿಗಳೆಂದು ಹೆಚ್ಚು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಉಳಿತಾಯ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಉತ್ಸುಕರಾಗಿರುವ ಸಂಬಳದ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಸಹ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಎನ್ನುವುದು ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಸಾಲಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯ-ಮಾಲೀಕತ್ವದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಇತರ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ, ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂಘವು ಅವರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಆರ್ಥಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು RBI ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯಿದೆ, 1949 ನಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಠೇವಣಿಗಳ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ, ಸಾಲದ ಪೂರೈಕೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ವಿಶೇಷ ವಿಭಾಗದ ಕೃಷಿ ಅಗತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ವಿಶೇಷತೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಲಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಇದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಿಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ತೃತೀಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಲಯಗಳು

ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಸಮಾಜದ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದವರು ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಮಾಜದ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಮರ್ಶೆ

1. **B.M. ದೇಸಾಯಿ, (1998), "ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಪರತೆ"** ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಾಲ ಸಹಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಪರತೆಯು ಕೇವಲ ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯಮಗಳಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವ ಉದ್ದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಗಿಯೂ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದರು. ಅದರ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಕ್ರೋ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಹಕಾರಿ ಸಾಲ ನೀತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು. ಪೇಪರ್‌ಗಳು ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ವೃತ್ತಿಪರತೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿಗಳ ಆಂತರಿಕ ರಚನೆ, ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ನಾಯಕತ್ವ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ವರ್ತನೆಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮದ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು HRD ಯ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಸಾಲ ವಸೂಲಾತಿ, ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯತೆ; ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ, ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಯಂತಹ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳು. ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಕಾನೂನುಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಪುನರ್ರಚನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿವೆ. ಅವರ ಸಲಹೆಗಳು ಸಹಕಾರಿ ಕಾನೂನು, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯಿದೆ, ಬಡ್ಡಿ ದರಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಮ್ಯಾಕ್ರೋ-ನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ವಿವಿಧ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.
2. **NIRB ನಲ್ಲಿ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಗವರ್ನರ್, (ಜೂನ್, 2015), "ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಭವಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಆಲೋಚನೆಗಳು"** ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರಚನೆ, ಗ್ರಾಹಕರು ಮತ್ತು ಸಾಲ ವಿತರಣೆ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇತ್ತೀಚಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿವೆ. 1991 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ವಲಯದ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ನಂತರ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಆದರೂ, ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ವಿವೇಕಯುತ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಕ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್‌ಗಳನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಪರಿಚಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಲು RBI ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಹಕರ ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದು ಸಹ ನೈತಿಕವಾಗಿದೆ.

ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಕಾನೂನು ಚೌಕಟ್ಟು, ಬೆಂಬಲಿತ ನಿಯಂತ್ರಕ ಪರಿಸರ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಳವಡಿಕೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ತಂತ್ರದ ಮರು-ಆಧಾರದೊಂದಿಗೆ, ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಮ್ಮ ವಿತರಣಾ ಮಾದರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಬಹುದು.

3. **ದೀಪಕ್ ಷಾ, ಫೆಬ್ರವರಿ (2008)** ರಲ್ಲಿ, "ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವಲಯದ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು" ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ತನ್ನ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಾಲ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳಿದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಹಣಕಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಧಾನಗತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಆದರೆ ಸಾಲದ ಮುಂಗಡಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿರುವ ವೇಗದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅವರು ಗಮನಿಸಿದರು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಕೃಷಿ ಸಹಕಾರಿ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಸೊಸೈಟಿಗಳ (PACS) ಅಸಡ್ಡೆ ಸಾಲ ನೀಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಸಣ್ಣ ವರ್ಗಕ್ಕೆ. ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಚೇತರಿಕೆಯ ಮಾದರಿಯು ಸಡಿಲವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವರ ಅಧ್ಯಯನವು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿವಿಧ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಬೆಳೆ ಸಾಲದ ಮುಂಗಡಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸಾಲದ ಮುಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಕುಸಿತ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಾಕಿಗಳು ಮತ್ತು ಅನುತ್ತಾದಕ ಆಸ್ತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆ ಮತ್ತು ರಾಶಿಯನ್ನು ಅರ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ, ಕನಿಷ್ಠ ದೊಡ್ಡ ರೈತರಿಗೆ. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಾಲ ವಿತರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸಲು ಡಿಫಾಲ್ಟ್‌ಗಳ ಅರಿವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವು ಸಂಘರ್ಷದ ಸಲಹೆಯಾಗಿದೆ, ಇದು ವಿವಿಧ ಚರ್ಚೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅವರು ಎರಡು ಕೇಂದ್ರ ಮಟ್ಟದ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಂದಾಜಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಅಂದರೆ. ಸಾಂಗ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮತ್ತು ಬುಲ್ಡಾನಾ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಹಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಾಲ ವಿತರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದೆ, ಅಂದರೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ವಹಿವಾಟು ವೆಚ್ಚ, ಕಳಪೆ ಮರುಪಾವತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ, ಆರೋಹಿಸುವ ಎನ್ ಪಿಎಗಳು, ಸಾಲದ ವಿತರಣಾ ಅಂಶ, ಕಡಿಮೆ ಕವರೇಜ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹಣಕಾಸಿನ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರದೊಂದಿಗೆ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

4. **ಗಗನ್ ಬಿಹಾರಿ ಸಾಹು ಮತ್ತು ಬಿಸ್ವರೂಪ್ ದಾಸ್, (2007-09)** ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ, "ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಹಕಾರಿಗಳು, ಲೇವಣಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಲದ ಪೂರೈಕೆ" ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ, ಸಹಕಾರಿ (ಎ) ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮತ್ತು ಮೈಕ್ರೋ ಫೈನಾನ್ಸ್ ವಿತರಿಸುವಾಗ ಸದಸ್ಯರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸಿ; (ಬಿ) ನಿಧಿಯನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವುದು, ಮತ್ತು (iii) ಸದಸ್ಯರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಕಾರಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮರುರೂಪಿಸುವುದು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಧಾರವನ್ನು

ನೀಡಲು ವಿವಿಧ ಸಹಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳ ಕಚ್ಚಾ ಡೇಟಾವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪತ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು:

- ಸುಮಾರು 68% ಸದಸ್ಯರು 2005-06ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ SHC ಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಔಪಚಾರಿಕ ಕ್ರೆಡಿಟ್‌ಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಹೊಂದಿದ್ದರು;
- ಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಜನರ ದರವು ಸದಸ್ಯರಿಗಿಂತ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತು;
- ಆಂತರಿಕ ಠೇವಣಿ ಕ್ರೋಢೀಕರಣದ ಮೂಲಕ, ಈ ಸಹಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಒಟ್ಟು ನಿಧಿಯ 72.9% ಅನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿವೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸಾಲಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲಾಯಿತು;
- ಒಟ್ಟು ಸಾಲದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಬಾಹ್ಯ ಸಾಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣಾನುಗುಣ ಮೌಲ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಇಳಿಮುಖವಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ;
- ಸರಾಸರಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರವು ನಿಧಿಗಳ ಹರಿವು ಮತ್ತು ಠೇವಣಿಗಳ ಪರಿಮಾಣದ ನಡುವಿನ ಅನುಪಾತದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ;
- ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಳಕೆ;
- 85% ಮರುಪಾವತಿ ದರ.

ಹೀಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ನಿರ್ವಹಣೆ ತೋರಿದವು. ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಈ ಸಹಕಾರಿಗಳ ಕಾರ್ಯತತ್ವಗಳು ವೈದ್ಯನಾಥನ್ ಸಮಿತಿಯು (ವೈದ್ಯನಾಥನ್, 2005) ಗುರುತಿಸಿದ ಕೆಲವು ಸಂಬಂಧಿತ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಾಲದ ರಚನೆಯನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಲು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಕಾನೂನು ಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಬಲಗೊಳ್ಳುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಅಂತಹ ರಚನೆಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗವಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ-ಆಡಳಿತದ ವೇದಿಕೆಗಳಾಗಿ ವಿಕಸನಗೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನವು ಸೂಚಿಸಿದೆ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು

- ಶೇಖಾವತಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಸಾಲ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಶೇಖಾವತಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಮತ್ತು ಹೋಲಿಸಲು.
- ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು.
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ RRB ಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು
- ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು.

ಪ್ರಾಕಲ್ಪನೆ

- H₁: ಚುರು, ಜುಂಜುನು ಮತ್ತು ಸಿಕರ್‌ನಿಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ನಡುವೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲದ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಸಾಲ ನೀಡುವ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ನಡುವೆ ಯಾವುದೇ ಗಮನಾರ್ಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ.
- H₂: ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲದ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಸಾಲ ನೀಡುವ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚುರು, ಜುಂಜುನು ಮತ್ತು ಸಿಕರ್‌ನ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ನಡುವೆ ಗಮನಾರ್ಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ.

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನವು ವೇರಿಯಬಲ್ ಆಯ್ಕೆಯ ಮಾನದಂಡಗಳು, ಅನ್ವಯಿಸಲಾದ ವಿವಿಧ ಪರಿಕರಗಳು, ಅಧ್ಯಯನದ ಸಮಯದ ಚೌಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿನ ಡೇಟಾದ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಪರಿಕರಗಳು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳು

ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು SPSS 23.0 ಬಳಕೆಯಿಂದ ತನಿಖೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ನಿಖರವಾದ ಮತ್ತು ಅಚಲವಾದ ಮಾಹಿತಿಯ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸಶಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಈ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಡೇಟಾವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುತ್ತದೆ, ಅದು ಏನನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಡೇಟಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸಲಾದ ಪರಿಕರಗಳ ವಿವರ

- ಆವರ್ತನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ
- ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ
- ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆ ಪರೀಕ್ಷೆ
- ಸಾಮಾನ್ಯತೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು- ಕೊಲೊಗೊರೊವ್-ಸ್ಮಿನ್‌ನೋವ್ ಒಳ್ಳೆಯತನ-ಫಿಟ್ ಟೆಸ್ಟ್
- ಸ್ವತಂತ್ರ ಮಾದರಿಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆ
- ಅನೋವಾ
- ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ ಏಕರೂಪತೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆ- ಲೆವೆನ್ ಅಂಕಿಅಂಶ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದ ತಂತ್ರಗಳ ಬಳಕೆಯು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿದ್ಯಮಾನವಾಗಿದೆ; ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುವ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಾಧನಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

ಆವರ್ತನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ:- ಆವರ್ತನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಧಾನವಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಕರು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಸಂಭವಿಸುವಿಕೆಯ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆವರ್ತನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ, ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಮತ್ತು ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು

ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಳಕೆದಾರರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು SPSS ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು ಸರಾಸರಿ, ಸರಾಸರಿ ಮತ್ತು ಮೋಡ್ ಅನ್ನು ಸಹ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಬಹುದು.

ಸರಾಸರಿ/ಸರಾಸರಿ:-ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಸರಾಸರಿಯು ಅಂಕಗಣಿತದ ಸರಾಸರಿಯಾಗಿದೆ, ಇದನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಸರಾಸರಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಅಸ್ಥಿರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ವರ್ಷಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಭಾಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಇದು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಮತ್ತು ಇತರ ಗುಂಪುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆಯ ಮೂಲಭೂತವನ್ನು ನೀಡುವ ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪಿನ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಮಾಣಿತ ವಿಚಲನ:-1823 ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಲ್ ಪಿಯರ್ಸನ್ ಅವರು ಪ್ರಮಾಣಿತ ವಿಚಲನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ಇದು ಪ್ರಸರಣವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುವ ಅಳತೆಯಾಗಿದೆ. ಸ್ಟ್ಯಾಂಡರ್ಡ್ ವಿಚಲನವನ್ನು ರೂಟ್ ಮೀನ್ ಸ್ಕ್ವೇರ್ ವಿಚಲನ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಅಂಕಗಣಿತದ ಸರಾಸರಿಯಿಂದ ವರ್ಗ ವಿಚಲನದ ಸರಾಸರಿ ವರ್ಗಮೂಲವಾಗಿದೆ.

ಟಿ-ಪರೀಕ್ಷೆ:-ಟಿ-ಪರೀಕ್ಷೆಯು ಟಿ-ವಿತರಣೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಮಾದರಿ ಸರಾಸರಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಸೂಕ್ತವಾದ ಪರೀಕ್ಷೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸರಳ ಮತ್ತು ಭಾಗಶಃ ಸಹ-ಸಂಬಂಧಗಳ ಗುಣಾಂಕದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಸಹ ಇದನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು. ಸಂಬಂಧಿತ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾದರಿ ಡೇಟಾದಿಂದ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಂತರ ಶೂನ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಅಥವಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಟ್ಟದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಟಿ-ವಿತರಣೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೌಲ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಡೇಟಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ:-ಊಹೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯು ವಿಶ್ಲೇಷಕನು ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಊಹೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ಲೇಷಕರು ಬಳಸುವ ವಿಧಾನವು ಬಳಸಿದ ಡೇಟಾದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಮಾದರಿ ಡೇಟಾದ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಿದ ಊಹೆಯ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಊಹಿಸಲು ಊಹೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ಅದು ಶೂನ್ಯ ಅಥವಾ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿರಬಹುದು. ಊಹೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಉದ್ದೇಶವು ಶೂನ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಥವಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು. ಪರ್ಯಾಯ ಊಹೆಯ ಪರವಾಗಿ ಶೂನ್ಯ ಊಹೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆ ಅಥವಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಕೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷೆ ಅಥವಾ ಪರೀಕ್ಷಾ ಫಲಿತಾಂಶದಿಂದ ಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದು ಪೂರ್ವನಿಗದಿ ಸ್ವೀಕಾರ ಪ್ರದೇಶದೊಳಗೆ ಬರುತ್ತದೆಯೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಶೂನ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಊಹೆಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಡೇಟಾವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು, ಕ್ರಾಸ್ ಟ್ಯಾಬ್ಯುಲೇಶನ್, ಟಿ-ಟೆಸ್ಟ್, ಎಫ್-ಟೆಸ್ಟ್, ANOVA ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

ಊಹೆಯ ಪರಿಶೋಧನೆ ಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸುವ ಮೊದಲು, ಡೇಟಾದ ಪರಿಶೋಧನೆ ಸಾಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

ANOVA ಪರಿಶೋಧನೆ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು

- H0: ಚುರು, ಜುಂಜುನು ಮತ್ತು ಸಿಕರ್‌ನಿಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ನಡುವೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲದ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಸಾಲ ನೀಡುವ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ನಡುವೆ ಯಾವುದೇ ಗಮನಾರ್ಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ.
- Ha: ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲದ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಸಾಲ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚುರು, ಜುಂಜುನು ಮತ್ತು ಸಿಕರ್‌ನಿಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ನಡುವೆ ಗಮನಾರ್ಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ.

ತೀರ್ಮಾನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಗಳು

- ರಾಜಸ್ಥಾನ ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಹಣಕಾಸು ಏಜೆನ್ಸಿಗಳ ತೃಪ್ತಿದಾಯಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರುವಲ್ಲಿ, ಸರ್ಕಾರವು ಸಮಾಜಗಳಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಭಾಗವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯ ಬೆಂಬಲವು ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಮುಂಗಡವಾಗಿ ಅಥವಾ ನೇರ ಸಾಲಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.
- ನಗರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಹಕಾರಿಗಳ ಎರಡು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ವಿಭಾಗಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಭಾರತೀಯ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ವಿಶಾಲವಾದ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಮಾನ್ಯತೆಯೊಂದಿಗೆ, ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಂಚಿತರು ಮತ್ತು ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವವರಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸಾಲದ ಡೊಮೇನ್ ಅನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಾತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಿವೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಕೆಲವು ಹಣಕಾಸಿನ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಲ ವಿತರಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿವೆ.
- ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಒದಗಿಸಿದ ಸೇವೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಶೇಖಾವತಿ ಪ್ರದೇಶದ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಕೇವಲ ಸಣ್ಣ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿವೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರೊಂದಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತವೆ.

ರಾಜಸ್ಥಾನ ರಾಜ್ಯದ ಶೇಖಾವತಿ ಪ್ರದೇಶದ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕೆಲವು ವಿತ್ತೀಯ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯತೆ, ಸಾಲ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಫಲಪ್ರದ ಎಂಡಿವರ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಲು ಕುಶಲತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಪನ್ಮೂಲದಿಂದ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಸುಸಂಘಟಿತ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಯುತವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಗಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

- ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳು, ಎಟಿಎಂ ಮುಂತಾದ ಆಧುನಿಕ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್ ಅನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕು.
- ಹೊಸ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಉತ್ತಮ ಹಣಕಾಸು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಯೋಚಿಸಬೇಕು.
- ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿಸಲು ಶಾಖೆಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕು.

ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ತಮ್ಮ ಕಚೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆನ್‌ಲೈನ್ ಪೋರ್ಟಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಗ್ರಾಹಕರ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬೇಕು ಇದರಿಂದ ಗ್ರಾಹಕರ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ತ್ವರಿತ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಲ್ಲೇಖಗಳು

1. ಮಿತ್ರ, ಆರ್. ಮತ್ತು ಶಂಕರ್, ಆರ್. (2008) ಭಾರತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಅಳೆಯುವುದು: ಅಪ್ಲಿಕೇಶನ್ ಡೇಟಾ ಎನ್ವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಅನಾಲಿಸಿಸ್", ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಶನಲ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಬಿಸಿನೆಸ್ ಪರ್ಫಾರ್ಮೆನ್ಸ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್, ಸಂಪುಟ.10 (1).
2. ರಾವ್, ಕೆ.ವಿ. ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಲಾ, ಡಿ. (2006). ನಗರ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ. ದಿ ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಕಾಮರ್ಸ್: ಇಂಡಿಯನ್ ಕಾಮರ್ಸ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್, 36-50.
3. ಸಲೂಜಾ, ಜೆ. & ಕೌರ್, ಆರ್. (2009) "ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಲಾಭದಾಯಕತೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ", ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಸಂಪುಟ 4, ಸಂಖ್ಯೆ 4, ಏಪ್ರಿಲ್ 2010.
4. ಕುಂಬಿರೈ, ಎಂ. ಮತ್ತು ವೆಬ್, ಆರ್. (2010), ಎ ಫೈನಾನ್ಷಿಯಲ್ ರೇಶಿಯೋ ಅನಾಲಿಸಿಸ್ ಆಫ್ ಕಮರ್ಷಿಯಲ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಪರ್ಫಾರ್ಮೆನ್ಸ್ ಇನ್ ಸೌತ್", ಆಫ್‌ಫಿನ್ ರಿವ್ಯೂ ಆಫ್ ಎಕನಾಮಿಕ್ ಅಂಡ್ ಫೈನಾನ್ಸ್, ಸಂಪುಟ.2 (1).